

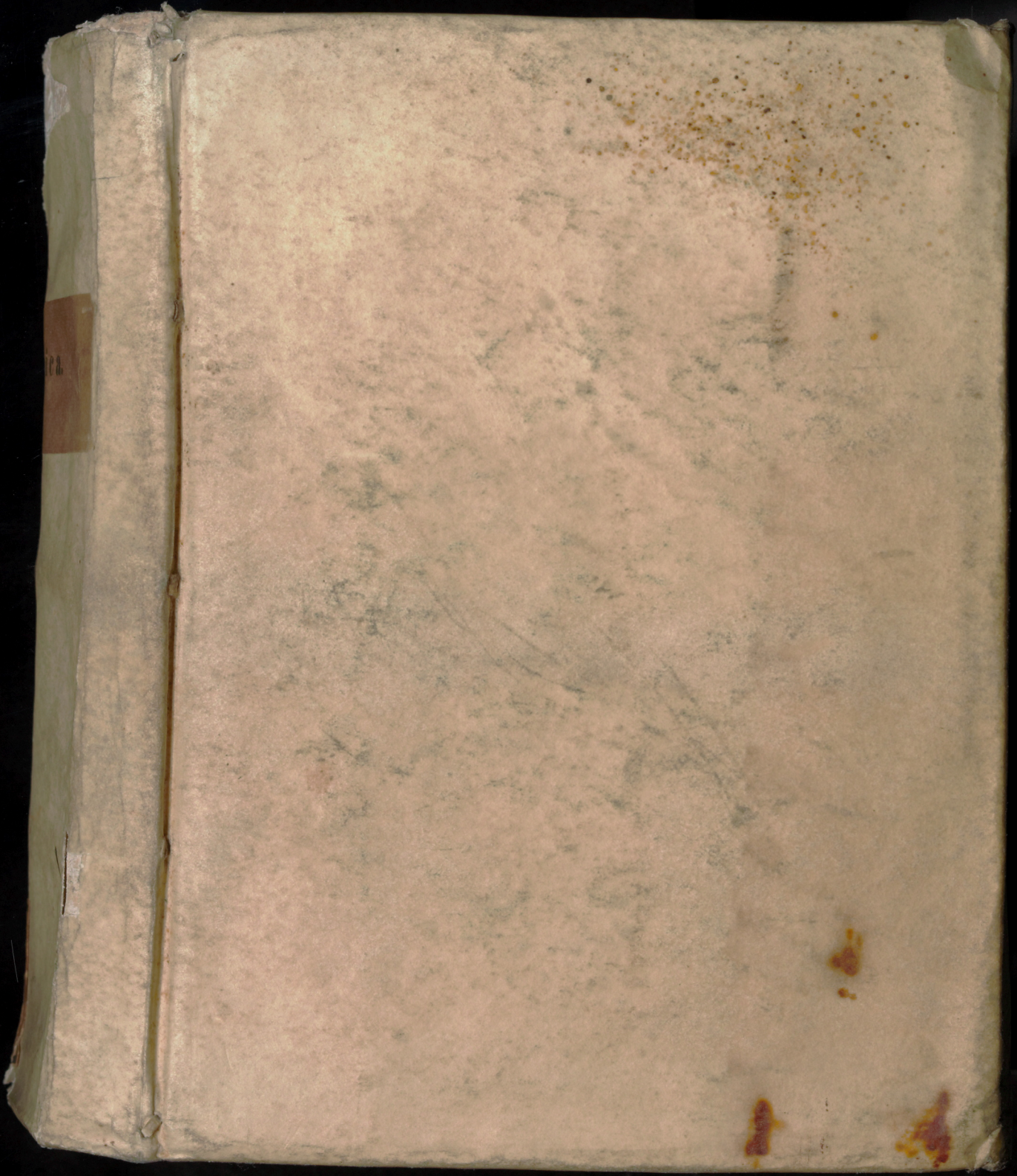
Rosh ha-shanah Sive Exercitatio Philologica De Avspiciis Anni Civilis Hebraeorvm Eivsdemqve Solennitatibvs

Gissae Hassorvm: Excud. Io. Reinh. Vvlpivs, [1707?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn873992032>

Druck Freier Zugang

78.

Ja - 1092 (78) (SON)

Tomo Soc. LXXXVII. habent

1. Isaac Faustig de Epistola Jacobi sententia Veterū.
2. ——— ad locum Jacobi V, 14. 15. p sent. Lutheri prior.
3. ——— ——— ——— ——— ——— Posterior.
4. ——— ——— ——— ——— ——— Tertia.
- 5-13. Jo. Adami Osiandri Disputationes IX. de luce increata et creata.
- 14-18. Michaelis Muller Disputationes V. de Invocatione S. S.
19. Wilhelmus Zeschig de Theologia principio cognoscendi.
20. Georgius Hennig Haerberling de Benivolentia Dei generali et speciali.
21. Fndencus Gerschorig de Passione et morte Jesu Christi.
22. ——— Haerberlinus de Baptismo.
23. Jo. Adamus Scherzerus de fide baptisatorum infra ^{sum}
24. Antonius Reiserus de Sacram. Baptismi.
25. ——— Haerberlinus de Justificatione.
26. ——— J. A. Osiander de Justificatione
27. ——— ——— de fide justificante.
28. Mich. Muller de Imputatione justificationis.
29. Jo. Fndencus Olearius de Renovatione.
30. Jo. Meisnerus de oratione spiritus in habitatione.
31. Jo. Osiander de Calesia.
32. Geom Hennig Keller de Ecclesia infantum.
33. Jo. Lud. Hartmannus de Elenchomorali.
34. ——— Jo. Ad. Osiander de Invisibilibus.
35. ——— ——— de Miraculis.
36. ——— ——— de Jure Patronatus Episcopatus etc.

37. Geom Henricus Keller de Magistratu Pol.
 38. Königsmg Hirkander Satyra in Bökelmanni Dissert.
 inaug. de Potestate Ecclesiastica.
 39. Jo. Henrici Maji Epistola ad J. Jo. Frischlayonem.
 40. Disputatio ad 1 Jo. 11, 1. 2.
 41. Fridericus Lipsius de Martino Antonio de Do-
 minis Episcopo Spalatensi.
 42. Ministerii Tripolitani Anticenis Indici Syncretismi
 43. Eiusdem Ministerii Liber ad Collegia Theologica.
 44. Zwang Abhligg Risens Unschuldigung eines
~~Brüder~~ Luffen.
 45. Melchioris Corneci Aristoteles rediret R. Cathol.
 46. Gottlieb Wernsdorff Progr. de Ernesto lueb.
 ad Orat. inaug. O. Luhnii.
 47. —. Exploratio Spiritus Brendeliani.
 48. Jo. Reinhart Brecht de Paenit. Iterabili.
 49. Jo. Michael Ludwig de prejudiciis practiciis.
 50. Georgi Gustavi Zeltneri conjecturae de Miliario
 presenti et Apoc. pp. 4 ff.
 51. Godofredi Ludovici Progr. de Epist. ad Ebneos.
 52. Christoph. Matthiae Pfaffig de Gratia et Prae.
 53. Jo. Sigismundus Kirchmeier de Principio fidei
 Verbo Dei contra revelationes Inspiratorum.
 54. Jo. Henricus Majus Filij de Novi Anni Lib. auspiciis.
 55. Gasparij Cardilli Apologia pro Indictione Concilii
 Tridentini
- J. S.

54.

אשר אשר
Sive

EXERCITATIO PHILOLOGICA
DE

AVSPICIIS AN
NI CIVILIS HEBRAEORVM
EIVSDEMQUE SOLENNITATIBVS
QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DOMINO LVDOVICO
HASSIAE LANDGRAVIO, PRINCIPE HERSFEL
DIAE, COMITE IN CATTIMELIBOCO, DECIA, ZIEGENHAF
NA, NIDDA, SCHAVMBVRGO, YSENBVRGO & BVDINGA,
PRINCIPATVS HASSIACI SVPERIORIS PRIN
CIPE HEREDE,

PRAESES

M. IO. HENRICVS MAIVS, FII
ET RESPONDENS

IOANNES FRIDERICVS BUS
WIMPINENSIS,

PLACIDAE COMMILITONVM DISQVI
SITIONI SVBIIICIENT

IPSIS KALENDIS OCTOBR. MDCCVII.

GISSAE HASSORVM, Excud. Io. REINH. VVLPPIVS, Acad. Typ. Ord.

57.

VIRO
NOBILISSIMO, AMPLISSIMO atque EXCELLENTISSIMO,
DOMINO
O. BVRCHARDO
MAIO,
HISTORIARUM ET ELOQVENTIAE
IN ALMA KILONIENSI
PROFESSORI PVBLICO CELEBERRIMO,
DNO. PATRONO ET PATRVO SVO
AC FIDEI SPONSORI,
PERPETVO PIETATIS CVLTV PROSEQVENDO,

Hancce Exercitationem Philologicam
IN GRATAE MENTIS PIGNVS
LVBENS MERITO

D. D. D.

M. IO. HENR. MAIVS, FILIVS.

§. I.

Nnum Hebraeorum duplicem esse, sacrum alium, cuius initium in Nisan, Martio nostro respondentem, incidit: alium civilem, qui auspicia sua a mense Tisri vel Septembri capit; omnium testimoniiis comprobatur: nec obscure id innuit

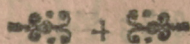
*Annus
Hebr. duplex.*

Iosephus Aegyptiolog. I. 4, hæc scribens: Συνέβη δὲ τὸ τοῦ πατρὸς κατὰ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος, ἤδη Νάχρ της ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ, Δία μὲν ὑπὸ Μακρόνων λεγομένῳ, Μαρσόνῳ δὲ ὑπὸ Εβραίων. Ἐτο γὰρ Αἰγύπτῳ τῶν ἐνιαυτῶν ἦσαν διατεταχότες, Μωσῆς δὲ τὸν Νισάν, ὃς ἐστὶ Ἐπιδικὸς μῆνα πρῶτον ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ὤρισεν.

Est in presenti *Flavii* loco mendum etiam in optimis quibusvis editionibus, quas quidem evolueri mihi contigit, v. gr. Basileensi Frobeniana, 1544. Genevensi Graeco-Lat. 1611. & Colonienfi, si Diis placet, A. 1691, cui erudita prolegomena praemissit *D. Ittigius*, ubi legitur *Μαρσόνῳ* pro *Μαρχιατῶν*. Hunc enim secundum a Tisri menssem esse, non tantum ex allato *Iosephi* testimonio, sed & ex catalogo mensium variorum nominum apud diversas gentes vſitatorum, a *Steph. le Moyne* Tom. I. var. sacr. in lucem producto, ubi p. 458. ordine secundo, statim post Tisri ponitur *Ἰωάννης* nec non ex schemate *Scaligeriano* Lib. III. de emend. temp. p. 168. & Lib. VII. p. 378. immo ex obuiis quibusvis Iudaeorum Kalendaris constat. Menssem porro Dio, *Iacobus Vſſerius* de Macedonum & Asianorum anno solari p. m. 9. & 99. primum ponit, a quo orſi, sub autumnale aequinoctium, annuum fuerint, & cum Hyperberetæo

A 2

terni.

retinuerint; secundus vero Appellaeus fuerit. Vnde videtur *Iosephus Syromacedones* & *Smyrnaeos* intellexisse, quibus, prout ex eodem *Vsserio* & *Scaliger* l. c. Lib. II. p. 68. III. p. 165. patet, *Targum* *Beeraios* primus, *Διος* secundus erat mensis.

§. II.

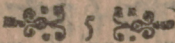
Auctores,
qui de anno
Hebr.
scripserunt.

Multa equidem hac occasione de mensibus annisque Iudaeorum dici possent, a scopo nostro non adeo aliena. Sed quoniam iam ab aliis haec occupata prouincia est, nominatimque a *Stanislao Grsepsio* in dissert. peculiari, annexa tractatui eiusdem de multiplici siculo & talento Hebraico, item de mensuris aridorum ac liquidorum, praemissa epitome de ponderibus & mensuris, quae apud profanos exstant auctores, ex *Guilielmo Budaeo*, de asse, potissimum desumpta, quem scriptorem post editionem Plantinianam Antwerp. 1568. 8. *Henr. Gunth. Thulemarus* Erfurti 1676. edidit, auctorem tamen nominare non potuit, quum librum nactus sine titulo fuerit; a *Ioanne Seldeno* tractatu de anno Ciuili veterum Iudaeorum, Lugd. Bat. 1683; *Sebast. Münster* in Kalend. Hebr. p. 43. -- 56. edit. Basil. 1527. celeberrimo *Meyero* de festis cap. III. tot. *Sigonio* de Republ. Hebr. III. 1. *Leidecker* de R. H. VI. II. p. 401. ff. *Gooduino* in Mose & Aarone. III. 1. *Hospiniano* de orig. fest. p. 9. seqq. *Io. Ernesto Gerhardo* in disp. de festis tertia cap. I. habita Ienae. 1650. *Strauchio* in Brev. Chron. III. 2. p. 362. - 376. & diss. peculiari de comput. Thalmudico-Rabbinico habita Witt. 1655. & in alia de anno Ebraeorum Ecclesiastico, habita ibidem eodem anno; quarum utraq; recusa est 1661. *Spanhemio* Chron. S. Part I. cap. 12. p. 47. ff. ceterisque propemodum Chronologis omnibus satis ista pertractata sunt: nolo diutius huic tractationi immorari, sed potius ea perlustrate, quae ad ciuilis anni auspicia facere videntur.

§. III.

Tisri mens-
is prae aliis
festis diebus
includitur est.

Ante omnia vero sciendum est, mensem Tisri prae aliis omnibus pluribus festis diebus instructum fuisse. Nam in eo tabularum diuinarum reparatio, consecratio Salomonei templi, tubarum clangor s. noui anni initium, expiationum dies, tabernaculorum, anni Sab-

ni sabbathici ac iubilaei initium , & iuxta Iudaeorum sententiam , mundi primordia , protoplastorum creatio , aliaque contigerunt. vide Dn. *Meyerum* Cap. XI. ab init. Addunt Iudaei suis in Kalendariis, praeter festos dies, a Lege praeceptos, צום נרליה *ieiunium ob Gedaliaem* eiusque locios interfectos Mizpae 2. Reg. XXV. 25. Ier. XLI. רבא הושיענא C *Palmarum* solennitates, עצה f. *octavum tabernaculorum diem*, itemque שמחת תורה f. *laetitiam ob datam legem*. Hi fere sunt festi dies, quos Iudaei Germanientes (sic vt illos vocem, docuit me *Casaubonus* ad *Aelii Spartiani* Adrianum p. m. 6.) moderni celebrare mense Tisri solent : quem R. *Berechia* vocavit ירחא דשבועה *mensē iuramenti*, quoniam in eo Deus O. M. iurauerit per se ipsum Abrahamo Gen. XXII. 16. *Ialkut* f. 186. & 250. 4. Placuit autem mihi primum primi mensis ciuilis diem eligere ראש השנה dictum, cuius iura in praesentia considerabo.

§. III.

Festos Iudaeorum dies in legales, siue a lege diuina iniunctos, *Discrimen* & politicos, siue eos, qui communi Ecclesiae Iudaicae consensu re- *festorum* cepti sunt, illustri *Scaliger* l. c. L. VII. p. 320. distinguit, a quo non *dierum*, recedit *Munsterus* l. m. p. 148. In illorum numerum refert *Scaliger* ראש השנה f. noui anni initia. Et profecto habuerunt hoc Israelitae prae aliis gentibus, quod Deus O. M. ipse leges ipsis dederit, sacros dies decreuerit, ritum illos celebrandi praescripserit, qua dignitate populi tum nulli superbire poterant. Merito proinde *Spen-cerns* a *Meyero* l. c. castigatus & refutatus est, quippe qui de leg. Rit. I. 6. sect. 3. vane nugatur, Deum ideo mensē Tisri tot sacris solennitatibus impleuisse, ne Israelitae, vitio sacris negotiis detenti, gentiliū ceremoniis vacarent, aut Zabii & Aegyptii veteres, (qui hunc mensē variis transegerint solennitatibus) mensē aliquem magis sancte agere, vel annum melioribus auspiciis inchoare, quam ipsi filii le-honae viderentur. Verum erroneae huic opinioni, a *Meyero* satis exploratae, vnicum duntaxat *Siracidis* XXXIII. 7. 8. 9. effatum oppo-nimus: Διατι ημέρα ημέρας υπερέχει, και παν Φως ημερας ενιαυτη αφ' ελης; Εν γνώσει κυριε διεχωρίθησαν, και ήλλοίωσε καιρες η εορτάς. Αω

αὐτῶν ἀνίστασθαι καὶ ἡγλασθῆναι, καὶ ἐξ αὐτῶν ἔθνην εἰς ἀπείρονα ἡ-
μερῶν.

§. V.

*Rationes in
stituti novi
anni civilis.*

Iudaei pariter & Christiani alias comminiscuntur institutorum
primi Tisri diei solennium causas. Illi quidem, vti *R. Salomo Iez-
chack* ad Leu. XXIII. 24. memoriale tantum esse putant *Rosch haf-
schanah* ligationis Isaaci, a qua immolatione arietis, a diuino Numi-
ne ostensi, liberatus fuit. Cui consentiunt *R. Bechar* in Legem f. 157. b.
ed. Cracou. *Aben-Esra* (vel vti rectius vocatur *Abraham* filius *R. Meir*,
oriundus a quodam dicto *R. Esra*. vid. *Steph. Morinus* Exerc. de Lingua
primaeva Cap. II. p. 9.) ad Leuit. I. d. *R. Simeon* in *Ialkut* f. 186. b.
qui etiam f. 250. col. 4. colloquium Dei cum Abrahamo, meris
constans gerris, refert. Vnde credunt, hoc die cornu arietinum in-
flandum esse, eo quod aries loco Isaaci ostensus atque immo-
latus fuerit. conf. *Faikra Rabba* f. 162. 3. edit. Wilhermsdorffia-
nae. *Munsterus* ad Leuit. I. c. non probabile esse credit, si non pror-
sus absurdum, vnius in hominis memoriam festum diem a Iehoua in-
stitutum fuisse. Vnde probabilius esse credit, quod idoneum fuerit
tempus ad celebrandos festos dies, quoniam mensis Tisri propemo-
dum totus fuerit festus. *Et cum multum in huius mensis observatio-
ne situm sit; voluit Spiritus S. primum eiusdem diem festo, otio, clangore
& sacrificiis insignem facere, vt ex initio mensis ipse notabilior fieret,*
scribit *Fagius* ad Leu. I. d. quem exscripsit *Vatablus*; ad Num. XXIX.
1. tamen aliam adjicit rationem, vt animi Israelitarum ad reliquos fe-
stos dies eiusdem mensis rite peragendos praepararentur. conf. *Pfeiffer*
in diss. de festis cap. III. habita Wittenb. 1666 Alii *Rosch hassenanah* in-
stitutum putant in memoriam bellorum cum Amalekitis aliisque po-
pulis gestorum. *Hospinianus* de festis p. m. 38. *Houting.* ad III. 3. *Si-
gonius* de R. H. III. 11. p. m. 263. in memoriam eius diei, quo tubis
clangentibus Deus Moysi legem in monte Sinai dedit, celebrari an-
num civilem nouum, quosdam adfirmare scribit. plura habes apud
B. Gerhardum loco supra indicato Cap. II. *Meyerus* de festis cap. XI.
§. 4. p. 310. l. trium principalium in Tisri festorum non aliam esse caus-
sam dicit, quam beneficium illud, quod Deus populum suum eduxit ex
Aegypto, & introduxit in terram Canaan, in qua agri erant colendi &
fru-

fructus colligendi. Et propter haec varia dona laudes in hisce festis Deo dare tenebantur. Vid. Pen. Parens in Oecon. Temp. Cap. XXXII. §. 5. P. 559.

§. VI.

Licet vero Leuit. XXIII. 24. & Num. XXIX. 1. -- 7. vbi mensis septimi & primi eiusdem diei celebratio iniungitur, nulla capitis anni, seu Rosch hasschanah fiat mentio: certa tamen, inquit Buxtorf. Synagog. Iud. Cap. XXIII. ab init. & constanti Iudaeorum traditione, annus civilis hoc mense incipiebat. Idem statuunt, hunc diem esse iudicii diem, vid. Aben-Esra ad Leuit. l. c. qui etiam mysteria inde eruit, & clangorem tubarum regnum Dei indicare scribit. Ac quem ad modum Nisan prae aliis mensibus honore adfectus fuerit, sic pariter Rosch hasschanah excellentius prae reliquis fore, tamen sit iudicialis dies. R. Bechai f. 157. b. inde iudicii diem esse probat, quia adhibeatur vox זכרון quae נופל על הדין adhibeatur de iudicio. Talem tamen aiunt diem esse iudicii, ut quamprimum Israelitae vocem buccinae ediderint, iudicium in gratiam conuertatur. Eam ob causam beatos praedicant eos, qui eleganter inflare tubam norunt. Talm. f. 186 b. num. 645. & fol. 250. col. 3. vbi eadem fere repetuntur. Firmiter enim persuaserunt sibi, hoc die Deum O. M. adpendere in libra quasi tam bene quam mala cuiusvis hominis Israelitici. Si peccata numerum meritorum excedant, tum Numen eiusmodi hominem relinquere fortuito casui, & naturae communi cursui, nec ulla speciali prouidentia erga eum ferri. Quod si vero merita superent iniquitates & errores commissos, talem abscondere lehouam sub umbra alarum suarum, eripere & custodire a malis: qua de re prolixè agit Abrabaniel in Leg. f. 264. col. 3. 4. Conducunt etiam aliquid Patrum merita, quae si quis citauerit coram Deo, iam habetur purus & innocens. Talm. f. 250. col. 4. ab init. & tit. Talm. Rosch hasschanah I. §. 2. Vaikra Rabba. l. c.

§. VII.

Vocatur in S. Codice Num. XXIX. 1. dies hic festus יום תרועה Nominatur dies

quòque dies dies clangoris, & Leuit XXIII. 24. זכרון תרועה monumentum clangoris. Castellio in h. l. reddit per sabbatum monetum, deducto adiectiuo hoc a monendo, quomodo Latini Iunonem monetam dixerunt. Monimentum autem est, cum incipiendum esse annum ciuilem mentionum, seruitutis, remissionis terrae, iubilaei; tum gratias Deo agendas ob elapsi anni beneficia, ac corda ad paulo post sequentem expiationum diem, praeparanda esse, Iunius & Tremellius h. l. Abraban fol. 316. a. Factum hinc est, ut a Nostratibus quoque anni ciuilis Iudaici initia nomine Festi tubarum s. clangoris diei veniant, eo quod tum temporis tubis clangatur: quo de ritu infra plura differemus. Ialkut f. 150. 3. in fine per זכרון תרועה Isaacum intelligit.

§. VIII.

Intra noui
anni quot?

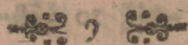
Properandum nunc ad nostri festi diei solennitates vel iura, quae vel cum aliis communia, vel propria habet. Ad illa refero cessationem ab omni opere profano, conuentionem in loco solenni, quo *קדשא מקרא* seu congregatio sancta; ad haec, sacrificiorum oblatio, & indictio huius diei clangore tubarum spectat. Atque haec quidem iura ordine singula considerabimus, quo clarius constet, quatenam amplius ceremoniae in usu fuerint, ex mente saltem Doctorum Rabbincorum, utpote quorum monumenta excutere, non omittis tamen Christianis auctoribus, animus nobis est. In duobus prioribus breuiore esse poterimus: prioribus vero non nihil immorari nos cogent Rabbincorum sententiae.

§. IX.

1. Cessatio
ab omni opere
re profano.

Ad primum itaque quod attinet ius, expressis verbis Leuit. XXIII. 25. & Num. XXIX. 1. praecipitur, nullum faciendum esse illo die opus. *Abrabaniel* loc. cit. hanc suppeditat dictorum Scripturae Sacrae locorum explicationem: זכר

הכתוב שיהיה היום תרועה שהוא אסור במלאכה זולת אוכל נפש
Produnt sacrae paginae, in die clangoris prohibitum esse omne omnino negotium, si exceperis modo cibum, corporis nutrimentum & vitae sustentaculum. Conf. *Ven. Dn. Parens* in *Oecon. temp.* l. d. Vnde etiam

etiam moderni Iudaei, licet praeceptum de cessatione ab omni opere in sabbatho aliisque solennibus diebus obseruare studeant: magiam tamen, horrendum dictu, in die sabbathi, exercere fas esse, scribitur in libro מוכבב f. 46. b. *Was anbelangenit שרי צלוחות oder שרי קף das is, vvas ein גניבה vver geschehen, da können etliche machen den גנב bringen in ein Glass, oder in der Hand, thar man vvol machen אמילו am שבת dann vvas solche Sachen מותר is in der Wochen, das is am שבת מותר* Plura testimonia ex ipso Talmude habes ap. clariss. *Wagenseilium* in Sot. p. 533. f.

§. X.

Leidecker de Rep. Hebr. L. IX. 2. p. 539. conuentionem in loco solenni videtur tanquam peculiare ius initii anni ciuiliis constituere. Verum cum de aliis quoque festis diebus e. gr. Azymorum Exod. XII. 16. de sabbatho, Leuit. XXIII. 3. paschate, ψ 7. 8. die expiationum, 27. tabernaculorum festis diebus, 35. 36. conf. Num. XXVIII. tot. phrasis מקרא מקרא adhibeat: nullo modo ad anni ciuiliis auspicia restringi tantum potest. *Talkut* fol. 186. 2. 3. per conuocationem sanctam Israelitas, Iacobi posteros, intelligit, eo quod Ies. XLVIII. 12. legatur וישראל מקראי שמע אלי יעקב *audi me iacob; Es Israel, vocate a me.* Iuxta R. *Elieserem* dicitur *sancta*, ob sanctum quod tum peragunt opus. R. *Akiba* ipsam Numinis sanctitatem sibi concipit. Ceterorum Rabbiorum sententias refert R. *Simeon* l. d. quas exscribere superuacaneum foret. Nihil vero aliud per conuocationem facram intelligendum esse puto, quam filios Iehouae ad diuinum cultum accessuros, ab omni immunditie tam corporis quam spiritus sedulo sibi cauere, sacrificia summo Deo offerre modo conuenienti & in sancta lege praescripta, omnia denique sancte peragere debere; id quod denuin erit *odor quietis*, prout Num. XXIX. 2. 6. dicitur.

II. Conuentione in loco solenni.

§. XI.

Nunc, quae nam oblata fuerint sacrificia, solennitati huic dicata, perpendendum est. Describuntur illa Num. d. l. & breuiter a Ven. *Parente* in *Oecon. Temp. V. T.* p. 560. his verbis: *Sacrificia latio pro*

III. Sacrificiorum oblatio.

pro felici noui anni auspicio offerebantur, praeter iuge sacrificium quotidianum, Sabbathicum & nouilunii, propria, iuuenus, aries, & 7. agni pro holocausto, denique hircus caprarum, in sacrificium pro peccato, ut est Num. XXIX, 1. - 7. Consentiunt Interpretes omnes, praeter holocaustum in initiis mensium, quotidianum, &c. Num. XXVII. 11. offerenda esse illa, quae iam memorata sunt, *Raschi* ad Leuit. XXIII. 24. *Iunius* ac *Tremellius* ad Num. XXIX. 2. Vocantur haec מוספין eam, quam modo diximus, ob causam. Obseruat *Ialkut* f. 186. 3. fere semper, ubi de sacrificiis sermo est, usurpari verbum והקרבנות haec vero Num, scil. loc. cit. dici: ועשייתם qua voce DEVS, secundum mentem *R. Tachaliphae Caesariensis*, alludat ad coetum Israelitarum, coram ipso congregatum in auspiciis noui anni ciuili, quem vniuersum purum & innocentem proclamet, quemadmodum eo die, quo nouam creaturam eos creaturus sit Isr. LXVI. 22. praeter haec idem notat *R. Simeon* fol. 250. 4. omnia omnino offerri debuisse, quae iniuncta Num. XXIX, 1. - 7. erant; ac si unum defecerit, illegitimum fuisse sacrificium. Cur vero hircus caprarum ad expiationem immolandus fuerit, *R. Bechai* Comment. in Leg. f. 194. col. 2. 3. fabulas in subsidium vocat. Nempe suprenum Numen lunam inferiori loco ac solem habuisse. Tum lunam adiiisse Deum, & rogasse, num duo reges pro vna corona tenere possint: Dixisse Deum: ito, humiliato te ipsam; ac lunae excipienti, honestum quid se petuisse, & tamen inferioris dignitatis esse cogi, atque solem, respondisse Deum: abi, dominare in diem noctemque, secundum te Israelitae computabunt annos ac dies. Hanc esse rationem, ob quam Deus iusserit adduci hircum in sui ipsius expiationem, eo quod minorem honorem lunae, quam soli tribuerit; antiquus quippe, prout nugantur Iudaei, aequalem splendorem lunae cum sole fuisse. *Abrabaniel* in L. f. 316. a. pecudum pro sacrificio *Rosch hasschanah* mactatorum sequentem explicationem על דרך המרעי nobis sinit, quod iuuenus vnus praesto tantum esse ideo debuerit, quoniam vnus fuerit Abraham; aries autem in ligati Isaac: & septem agni in Iacobi filiorumque memoriam: filios enim Leae fuisse cum Dina septem, ac Rachelis liberos, addito Iosepho & duobus ex ancillis progenitis, itidem fuisse septem. Indicari itaque arbitratur, quod

quod Patrum recensitorum merita protegant atque iuuent filios omnesque posteros ipsorum. Totam autem sacrificii rationem id notare posse, pluuia & influxus de coelo venientes, Israelitis nullum allaturos damnum, cum diuinae prouidentiae solertia eosdem defendat. Atque hoc quidem modo iuuentum illum unum indicare supremum orbem coelestem, omnia ambientem; arietem unum, orbem planetarum octauum, septem agnos totidem orbes לכת נוכבי seu planetarum mobilium, significare. Vniuersa haec, prout vltorius fingit, Iehouae in altari offerri, ad ostendendum, Deum iis dominaturum, ne pro lubitu aut solita ratione in Israelitas influant. Hinc patere ait, cur iuuentus & aries duntaxat vnicus in *Rosch hasschanah* offerri debuerint, reliquis autem in festis diebus semper bini. Praeter sacrificia, Scriptura S. mentionem quoque iniicit libaminum ψ 6. & haec cum illis, auctore *Talkur* d. l. ideo comparat, quoniam eadem vtriusque conditio sit. Quantam enim deformitatem in iumentis, tantam etiam in libaminibus esse posse quam sedulo diligenterque Israelitae caueant; cum alioquin sacrificium non abiturum sit לריה ניה seu ut ψ 2. legitur לריה עולה ubi licet quidam transponere velint h. m. ריה לעולה vid. *Varabius* h. l. eam tamen transpositionem non necessariam esse iudicamus. Facile autem quiuis, etiam non monentibus nobis, perspicere poterit, esse haec cerebri otiosi Iudaici allegorias, & tantum non fabulas, quibus in refellendis operam consumere superuacaneum est.

§. XII.

Pergendum potius est ad tubarum clangorem audiendum, secundum doctrinam Hebraeorum a nobis enarrandum. Primo autem loco instrumentum, quo perficiebatur, inspiciendum est. Licet vero expressis in Scriptura verbis cautum non sit, num בשופרות vel בחצוצרות fieri debeat (per חצוצרות tubae rectae, per שופר curuae intelliguntur *Succa* f. 34. a.) per traditionem tamen quandam, בשופר clangorem instituendum esse, Iudaei se accepisse gloriantur; quo trahunt diuini codicis verba: *Leuit. XXV. 9. והעברה שופר חרועה*. *Et transire facies tubam clangoris.* Iam cum *Rosch hasschanah* Num. XXIX. 1. יום חרועה dies clangoris vocetur; & vero eadem vox חרועה

III.
Tubarum
clangor. ubi
a instru-
mentum,

de שופר tuba in iubilaeo adhiberi solita, vsurperetur; constare inde dicunt, instrumenta in vtraque solennitate non diuersa fuisse. vide *R. Bechai* in Leg. f. 157. b. & librum Rabbinicum Iuridicum, inscriptum כל-בו *Col-bo* f. m. 69. b. edit. Vener. in fol. *Ialkut* f. 186. col. 3. & 4. fol. 250. 4. num 646. conf. *Abraban.* Comment. in Iosuaam fol. 11. b. *Maimonides* in *Hilchot Schophar* cap. 1. §. 1. *Tametsi in Lege*, inquit, clamor cum tuba (שופר) in nouo anno decretus haud sit: de iubilaeo tamen dicitur, (Leuit. 1. c.) & transire facietis tubam clangoris, &c. & ibidem legitur, transire facietis tubam. Constat autem ex traditione, quemadmodum clangor iubilaei eum buccina materia, cina, ita quoque in nouo anno eodem instrumento perficitur. Quae deinde ex materia tubae compositae esse debeant, dispiciendum nunc venit. Doctores Iudaei tubas arietinas incuruas, qualibus in iubilaeo vti consueuerant, requirunt. vid. *R. Moses* l. c. *R. Iom Tobh* in *Maggid Mischnah*, ac *R. Schem Tobh* in *Migdal Or* ad h. l. Auctor libri *Col-bo* f. 69. a. rationem, cur incuruatae esse debeant tubae, reddit sequentem יוצרו רצון לבו לעשות רצון יוצרו *ut quisquis semetipsum flectat, ac animum suum, ad creatoris placitum exsequendum, praeparat.* In tract. *Rosch hasschanah* III. 3. buccina noui anni על של פשוט *de rupicapra recta* praecipitur. Diuersae licet hae sententiae esse videantur: conciliat tamen eas *Col-bo* l. m. ita, vt sub significatione כבש seu arietis, tam caprae quam capri notionem comprehendi adfirmet. In vniuersum autem omnes שופרות legitimae sunt, praeter cornu vaccinum, quia hoc vocatur

קין Deut. XXXIII. 17. ad i. III. 2. *Bartenoram* & *Maimonidem* *qualitas*, h. l. *R. Alphes* Comment. in Talm. Part. I. f. 166. b. Ipsa vero noui

anni tuba, quomodo comparata fuerit, describitur in i. c. §. 3. quod nimirum orificium eius auro obductum, in medio ipsa tuba, ad duo latera duae buccinae; non scissa aut glutine coniuncta, non furto ablata, non profano cultui idololatratico consecrata esse debeat; de quibus aliisque circumstantiis prolixè disputant Rabbinum cum

Talmudicis, in i. III. 4. 6. *Rambam.* *Hilch. Schophar* cap. I. per totum, & ex eo *Col-bo* f. 69. b. c. qui etiam §. 4. scribit, tubam noui anni aqua aut vino aceto non dissimili elui posse, quo eo gratiorem & suauio-

suaviorem sonum edat Clangorem ipsum singularem Talmudici & Clangor
 requirunt in tr. *Rosch hasschanah* III. 9. quod scilicet tres clangorum ipse,
 distincti ordines, ex tribus aliis compositi, ternis vicibus repeti de-
 beant. Prima vice pro regno diuino, secunda pro eius prouidentia,
 vltima denique pro tubis, clangunt; priorem ordinem pro re-
 gno Dei, ter iterant, seu nouies tubas inflant, edendo tres תרועות
 fonos fractos, ac tres תקיעות continuos, tali ordine, prout *Maimo-
 nides Hilch. Schophar.* III. 1. depingit, 1) תקיעה תרועה תקיעה
 2) תרועה ותקיעה ותקיעה 3) תרועה ותקיעה ותקיעה vid.

Houing. ad רה loc. cit. *Ialkut* f. 186. 4. 250. 4. Praeterea
 soni simplices non pauciores esse debent, quam טריטוטות
 tremuli; nec in sono fracto siue תרועה paula constituenda est, aut in
 תשרת h. e. sonitu continuo fracto cum tremulo. Nolo plura huius
 rei cumulare, cum partim apud *Maimonidem* l. c. cap. III. tot. par-
 tim auctorem libri *Col. - bo* fol. 79. a. b. existent, ac subtilitates Rab-
 binicas sapiant. Obseruandae quoque veniunt sectiones in nouo
 anno praelegendae, e quibus nonnullae sunt, post quarum recitatio-
 num inflanda tuba est. *Rosch hasschanah* III. 5. iam videndum
 est, quonam in loco clangere liceat. Iudaei aptum iudicant omnem
 locum, in quo est Synedrium; ac Hierosolymis quidem in tota vrbe,
 quamdiu Synedrium in sanctuario morabatur, id fiebat per sex hora-
 rum spatium, non exceptis vrbibus circumiacentibus; in labne au-
 rem sonum tubarum in Synedrio duntaxat emittebant. *R. Obadiah
 de Bartenora, R. Moses* ad *Rosch hasschanah* III. 2. & *Hilch. Schophar*
 II. 8. 9. Personae omnes audire clangorem tubarum tenebantur, { *personae*
 tam Sacerdotes, quam Leuitae, peregrini, serui, manumissi, ille *audientes*.
 quoque, qui aliqua ratione seruus, & quodammodo liber est, nec non
 clausus genitali parte & androgynus: excipiuntur tamen mulieres,
 serui adhuc ministerio addicti, denique paruuli, *Maimonides* l. c. II. 1.
 Surdus proinde officio suo satisfacere non potest, sed liber est a tu-
 barum clangore, cum res ab auditu dependeat. Sunt & aliae caute-
 lae attendendae. Nam intentio multum heic facit. Vnde si quis
 clangat ea intentione, vt omnes audientes liberare velit, ac alter au-
 dierit sonitum tubarum, volueritque officio suo facere satis, etiam si
 clangens

clangens ad illum hominem mentem non intenderit, tamen debito suo satisfecit, cum clangens omnes liberare gestierit. Similiter si quis ambulans aut domi confidens, Synagogae audierit ministrum clangentem, iam absoluitur & satis tuo officio fecisse iudicatur, quandoquidem ministri Synagogae quamplurimos liberare velle creduntur. *Maimonides* l. c. §§. 4. 5. *Col-bo* f. 69. 4. Adeo si quis in foueam, cisternam, dolium claxerit, & alter id auribus perceperit, satis suo officio fecit, si modo clangentis & audientis utrobique adfuerit intentio, cui tantum certe hoc in negotio adscribunt Hebraei, quantum aliis sacris in rebus rite peragendis, Pontificii facere consueverunt.

§. XIII.

Ceterum essent, fateor, quaedam adhuc ad illustrandam hanc materiam addenda, imprimis de phasibus lunae, testibus de nonilunio idoneis & suspectis, de intercalatione Iudaica; verum quoniam fusc de prioribus agunt priora tractatus *Rosch hasschanah* capita, non opus fore credo, hinc inde scripta Rabbinica, huc spectantia, compilare, praesertim cum propositum nobis tantum fuerit, iura solennitatesque auspiorum anni civilis breuiter tradere. Ne vero αὐμβολῶ plane discedam, aut istas materias intactas prorsus relinquam, data forsitan alia occasione pertractandas, faceto Iudaico figmento, non e Iouis cerebro, uti de Minerua Gentiles comminiscuntur, sed ex ingenio *Rabbi Bechai* prognato, praesentem tractationem claudam. Is itaque *Comment. in Leg. f. 156. 4.* ab init. suae gentis dignitates depraedicaturus, inter alia privilegium & peritiam intercalationis anni eidem data scribit. Nimirum die XXV. Elul solem, lunam, dies, noctes, reuolutiones, embolismos, condita fuisse, & coram totius orbis Domino comparuisse. Sanctissimum tum Numen Adamo tradidisse annum, eo quod dicatur: *Genes. V. 1. hic est liber generationis Adami.* Primum parentem ad Hanocho deuo- uoluisse, *Q. S. E. v. 22, & ambulauit Hanoch cum Deo*, Hanocho Semo, hunc Abrahamo, Abrahamum filio, Isaacum Iacobo tradidisse, donec in Aegyptum venerit, *Q. D. Exod. XII. 1. in terra Aegypti, dieendo*, q. d. haec tenus arcanum de intercalatione anni penes Deum de-
litis-

15

litasse, qui nunc illud Israelitis committat; quo etiam usi fuerint
quamdiu in terra erant. Quum vero in Babylonicam captiuitatem
abducerentur, superstitibus in terra sancta, hoc quicquid est mysterii,
concessum fuisse, qui isto priuilegio semper gauisi fuerint, adeo ut,
quam Ezechiel annos in Babylonia intercalcare voluerit, Iehoua ei id
interdixerit, non aliam ob causam, quam quod plebeiis in terra
sancta facere hoc licitum, Israelitis vero extra terram degentibus
prohibitum sit. Cetera, quae ad modum intercalandi attinent,
idem *Bechai* atque *Seldenus* de anno ciuili veterum Iudaeorum Capp.
IX, XII, produnt.

F I N I S.

Solem Iustitiae nuper, doctissime BVHLI,
Sistebas nobis, in patriam rediens.

Tubingâ rursus repetens Gissensia castra
De auspiciis anni differis atque doces.

Quis non hinc patriae posset promittere de Te
Egregios fructus auspiciūq; bonum?

Honoris amicitiaeque causa festinante
adjecit gratul.

D. JO. HENRICUS MAJUS,

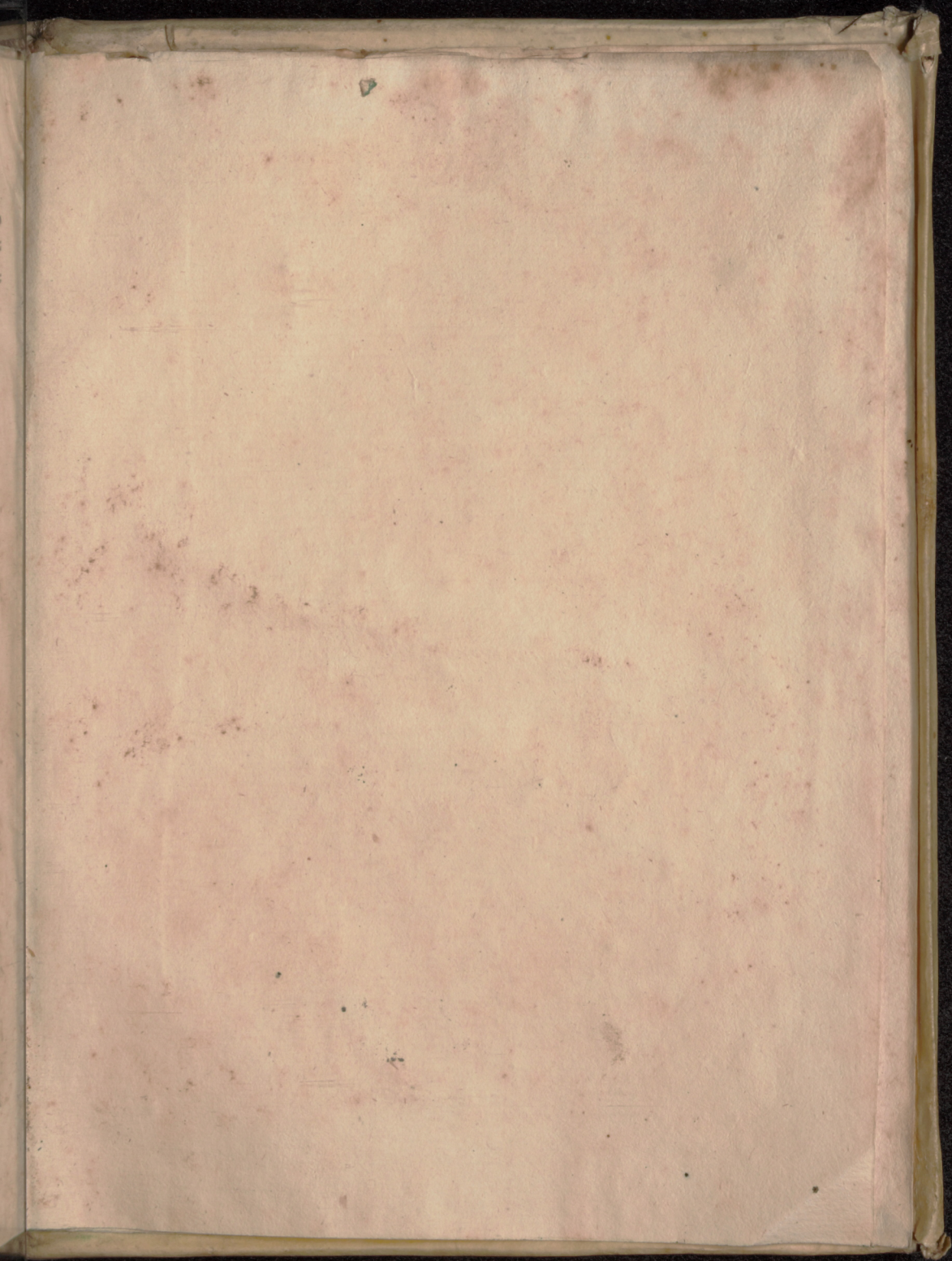
Ex regio Sanctulit
Adulteri
Solomiae
Magia et
Incendi tobij
Patriae.

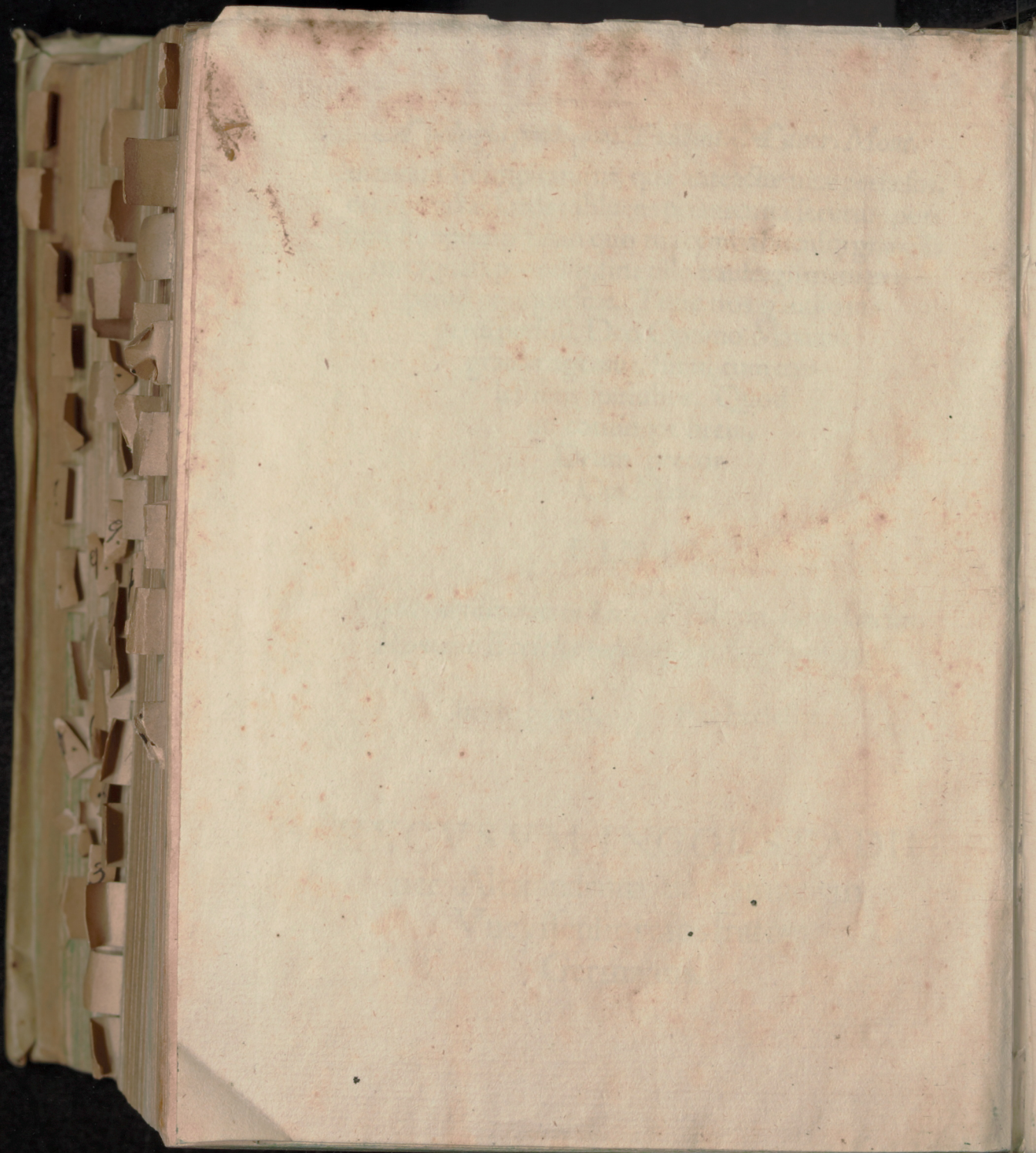
Clariss.

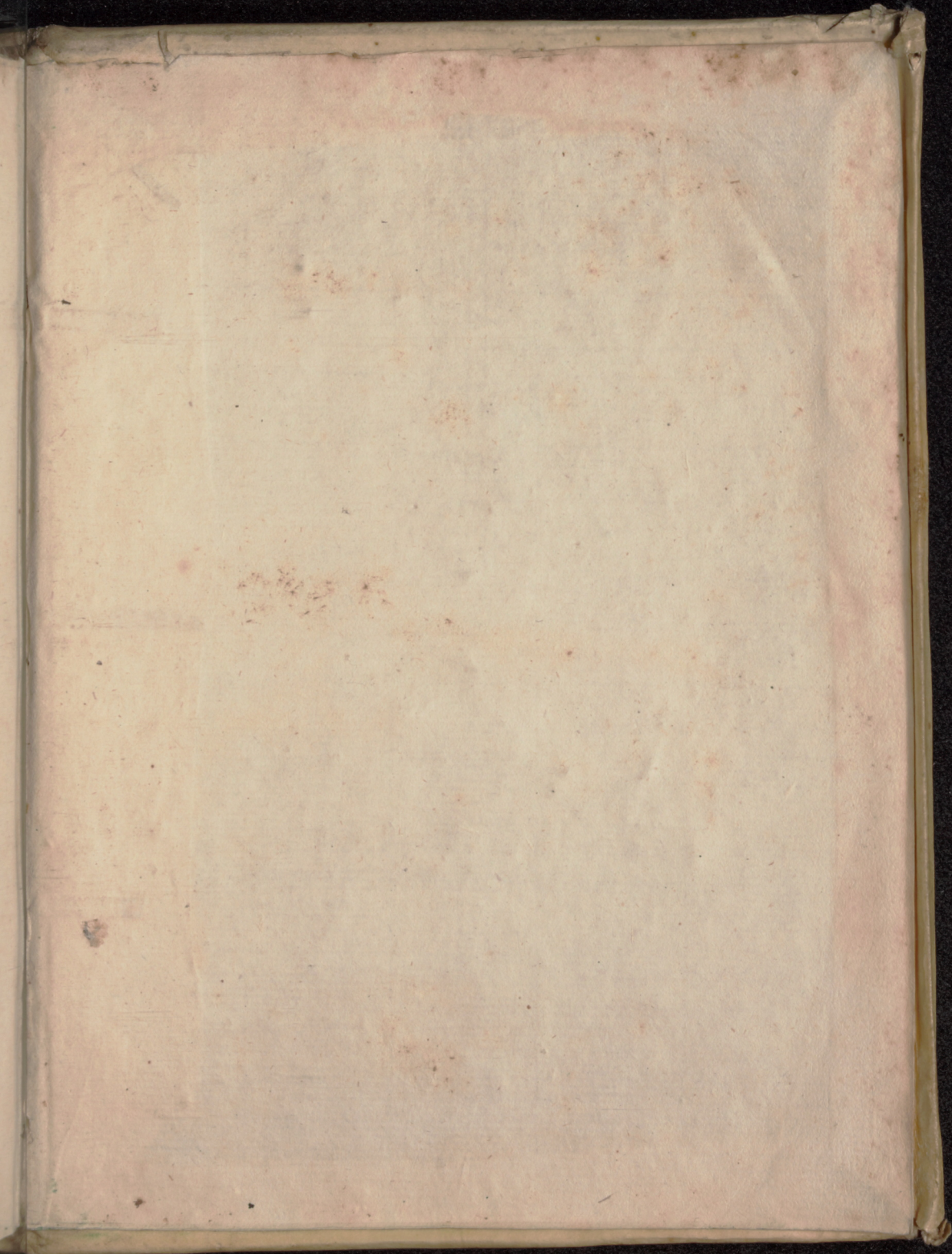
Clarissimo atque Doctissimo
DNO RESPONDENTI
S. P. D.
PRAESES.

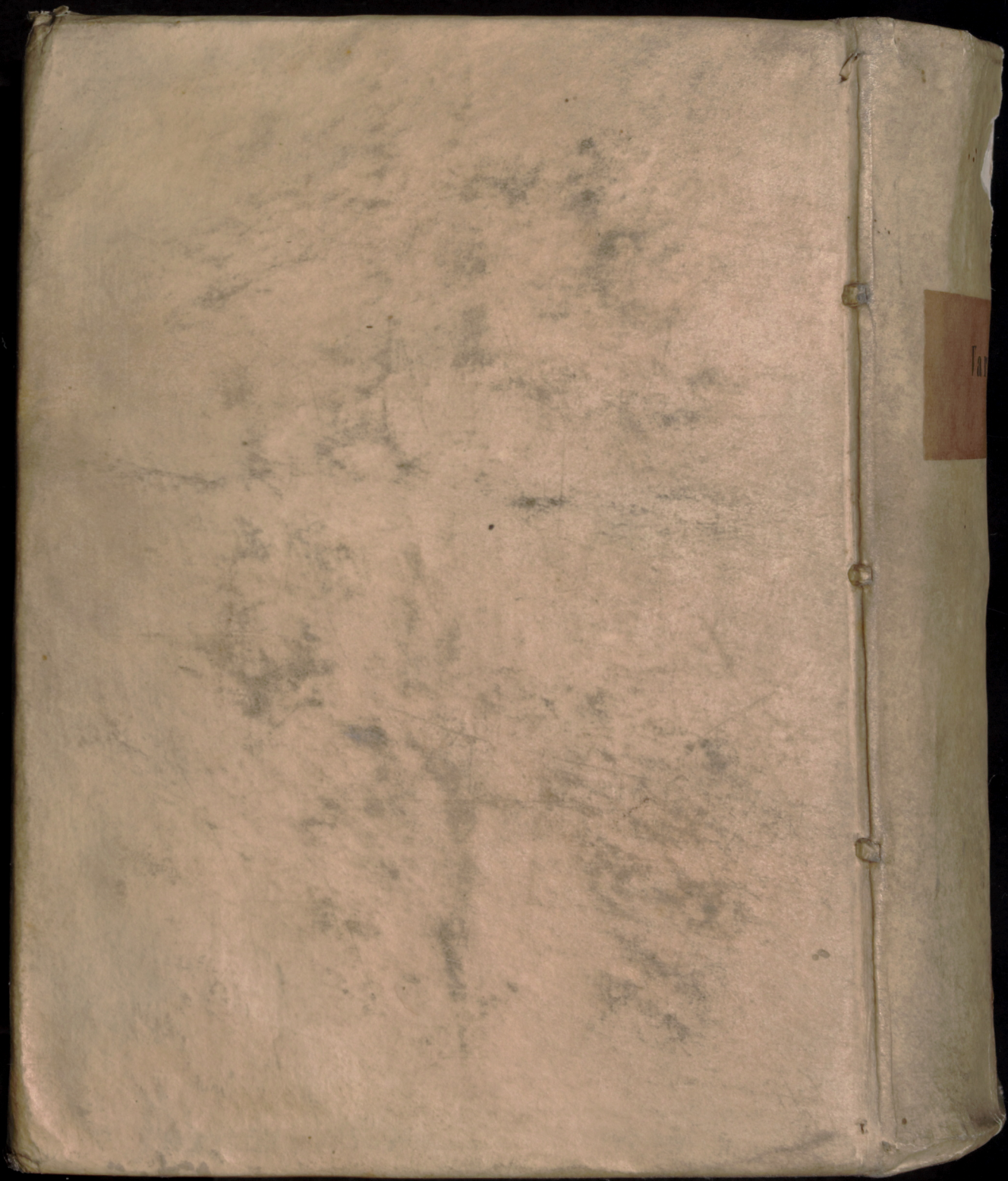
QVod *Marcus* quondam *Tullius* filio suo salubre con-
siliū dedit, vt semper cum Graecis Latina conjun-
geret: idem Te non modo obseruasse, sed & superasse, vere
dixerim; cum non satis Tibi esse visum fuerit, duas tan-
tum linguas addiscere, nisi alias simul Orientales adiun-
geres. Iam tum animum sacratiori Philologia imbutum,
& ad ipsa penetralia linguarum aperienda idoneum, non
obscuris speciminibus, tam in alma Ludouiciā nostra,
quam Eberhardina, ostendisti: quae indies augere annite-
ris. Et cum ea temporum nostrorum infelicitas existat,
vt ad linguarum cognitionem percipiendam vix duo vel
tres, ex vero dicente *Edm. Castello*, accurrant: tum eo maior
Tibi laus debetur, quo maiori & conatu & successu, rerum
laudandarum studia hausisti. Hinc verbis paucis non no-
uum quidem annum, cum nullum nunc auspicemur, sed
noua ac felicia reliqua omnia, fortunam denique meritis
Tuis dignam, opto atque precor. Vale!

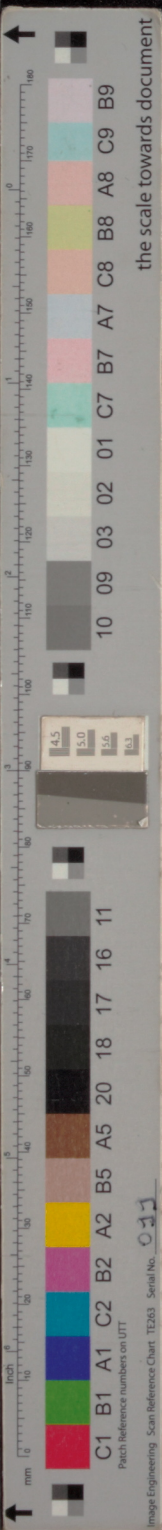

Fragment of a label on the right edge of the book cover, containing some illegible characters.

Aduersus Montanum.

um sanè Concilium est & antiquissimis
forme, quod more suo Ecclesia Romana
ac celebrat: quod in cōp à Pontifice Roma
tur, habetur à Præsulibus, aut his qui iure
consuetudine diutissimè seruata, interesse
ent, & suffragia deferre, de doctrina fidei,
ecclesiæ, uel pacè inter Principes Christian
a. Quodcunq; ab hoc discrepauerit, Ec
n solet Concilium appellare, sed Sathanæ
Concilium malignantium, Conciliabu
um mente perditorum.

*ut olim fidei do
templi templi
paucaq; fulta
Romana*

um prouehor?

recipitem egit extra te ipsum amentia aut
dicendi, ut quo proueharis, nescias. Recipe

MON.
GASP.

*olui graues ob causas profectioe Triden
ersedendum esse: quod si perfecti, dicendi
us sum. Superest, ut uelis collectis, nauem in
cam.*

MON.

nile perfecisti, neq; perficere unq; poteris,
niuersa colluuias hæreticorum suppetias
estat, nisi ut ad te redeas, in te descendas,
tisper habites. Cogites, unde excideris,
& Ecclesiæ Romanæ charissimæ eius
tare debeas. Ego non dubito, quin si te
, atq; id animo feceris ueritatem explo
tendiq;, facile tibi Spiritus sanctus eam

GASP.

X iij mentem